

piles, fet que va portar a plantejar un nucli a l'Europa central, bastant homogeni, i que es transforma en un mecanisme social i econòmic molt atractiu. Per a un espanyol, allò era sinònim de llibertat, de progrés i de democràcia. No és casual, en aquest sentit, que a Espanya no hi hagi en aquests moments un partit antieuropeu important.

Urkullu ha dit que també vol un Euskadi federat. Com ho interpreta?

L'única cosa realment contrària al federalisme és el nacionalisme. Tornant a la fundació del federalisme modern, al segle XIX, que va néixer de la mà d'anarquistes, radicals, Proudhon..., es diu que s'ha de refer el món des de baix cap amunt. Tu et cases amb algú i aquesta unitat és el punt de partida. La gent viu en comunes, en municipis, i aquests s'articulen entre ells per al comerç, el transport. L'evolució de Suïssa, per exemple, que Proudhon tenia molt present, i fins i tot la dels nord-americans, que havien de ser Estats independents i que al llarg de la guerra amb els anglesos van entendre que si per a algunes coses s'unien i cooperaven, viurien molt millor. Per tant, el

“La diferència no significa desigualtat, sinó la possibilitat d'optar per coses diferents”

federalisme implica començar a anar des de baix cap amunt, assumint que si en molts àmbits ets completament lliure, en d'altres t'associes. Tots els federalismes inclouen grans variacions internes. La diferència no significa desigualtat, sinó la possibilitat d'optar per coses diferents.

És possible casar federalisme i sobirisme, del qual es parla tant?

Estem en un pla que no és teòric, sinó tàctic. A Catalunya hi ha un fort corrent nacionalista i hi ha una gent que afirma els drets nacionals de Ca-

talunya sense necessitat de trencar amb el conjunt d'Espanya, però amb la condició que la convivència amb Espanya s'exerceixi mitjançant una decisió conscient i explícita. Aquí hi ha un triangle entre el centralisme autoritari, l'estratègia de Mas en els últims anys i en tercer lloc la posició de l'esquerra tradicional (socialistes, comunistes...), que a Catalunya estaven a favor del reconeixement dels drets d'autogovern, llengua, cultura, etc., i de jugar un paper d'un cert lideratge i cooperar amb el conjunt de les esquerres espanyoles. Per moltes raons, aquest món polític s'ha encongit molt a Catalunya i han aparegut aquests moviments dels comuns, que intenten generar un discurs que sigui diferent del centralisme pur i dur i de l'independentisme. Dit això, s'ha de reconèixer també que és molt difícil entendre això del sobirisme en un món on ningú és sobirà.

El federalisme parla sobretot de futur, cosa que contrasta enormement amb l'absència quasi total d'aquest futur en el nacionalisme català.

Tot es redueix a la independència. Ja decidirem després com serà, diuen. Fet que només és una manera d'en-

cobrir les divisions polítiques. Això passa amb tot. Per exemple, viurem molt millor perquè serem molt més rics que ara. Com que hi ha molt dèficit fiscal entre Catalunya i Espanya, quan marxem aquests diners hauran d'anar a la caixa comuna i seran per a nosaltres. Borrell i Llorach han demostrat en el seu llibre que de molts milers de milions de dèficit fiscal, ni parlar-ne. Les últimes estimacions oscil·len entre uns 500 i 2.400 milions. Evidentment, parlar de futur és la qüestió pendent, sobretot en una Espanya reparada, on estaríem millor que en una Catalunya eventualment separada a empenes i rodolons. Perquè el procés que se'n vagi una part d'un país és molt complicat i costós. Els precedents són lamentables, i que ningú pensi que Iugoslàvia és un exemple; al Regne Unit acaben de votar que volen sortir d'Europa, però no se sap com ni quan.

I de la famosa panacea del referèndum, que se'n pot dir?

Un referèndum *per se* no resol res. Un referèndum, posats que sortís majoria a favor d'anar-se'n, suposa que s'obre un procés de negociació amb l'Estat entorn a com s'ha de repartir el patrimoni compartit. Part dels entusiastes que van votar que sí en el seu moment després diran que no estan tan d'acord amb el repartiment. Quina part em toca a mi? Un trosset del *Gernika* és meu, quatre pigments de pintura. Com es reparteix, això? La qüestió no és trivial. El que passa és que quan s'instal·la la idea del referèndum, és imparabile. Però la qüestió és saber quina és la pregunta que se sotmet a referèndum i en quins termes (calendari, campanya, etc.). Probablement, el camí adequat seria el d'un conjunt de reformes institucionals en profunditat (diguem, per entendre'ns, tornar a l'Estatut del 2006), ratificades mitjançant acords polítics i aprovació popular. I en aquell moment es veuria si cal plantejar la qüestió d'un referèndum sobre la independència o no. Però el que no té sentit és considerar un referèndum com el punt de partida: un referèndum no és una enquesta, sinó l'aprovació o el rebuig ciutadà a una proposta institucional, que ha de tenir un gran consens social i polític. Un referèndum en una societat dividida al 50% no és un pas endavant. ■